

Vattentjänstplan Stockholm för perioden 2024-2027

Förslag från Stockholm Vatten AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Stockholms stads vattentjänstplan 2024-2027 samt undersökning av strategisk miljöbedömning godkänns enligt bilaga 1 respektive bilaga 2 till utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Stockholm Vatten och Avfall AB har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska vid behov uppdateras minst vart fjärde år. Planen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Under år 2023 har en ny bestämmelse trätt i kraft som innebär att planen även ska innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna (VA) ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Vattentjänstplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Ärendet har initierats av Stockholm Vatten AB. Vattentjänstplanen samt utredning om betydande miljöpåverkan ställdes ut för samråd under perioden 21 september 2023 till 2 november 2023. Under samrådet inkom två yttranden. Samtliga remissinstanser tillstyrker vattentjänstplanen och utredningen om betydande miljöpåverkan i sak men framför synpunkter kring tekniska frågor samt att ett planerat exploateringsområde utgår. Förslaget till Vattentjänstplan har därvid justerats.

Beredning

Ärendet har initierats av Stockholm Vatten AB och remitterats till stadsledningskontoret och beretts i samråd med Stockholms stadshus AB.

Stadsledningskontoret menar att föreslagen vattentjänstplan beskriver Stockholm Vatten och Avfall AB:s uppdrag och planer inom vatten- och avloppsområdet. De lyfter även bolagets viktiga roll i att genomföra skyfallsåtgärder.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Ett väl fungerade vatten- och avloppssystem som tar hänsyn till miljön och ett förändrat klimat är en grundläggande förutsättning för att Stockholms stad ska fungera. För att ett vatten- och avloppssystem ska kunna underhållas så effektivt som möjligt krävs ett helhetsperspektiv och långsiktig planering. Jag välkomnar därför att en vattentjänstplan för Stockholms stad har arbetats fram som en komplettering till redan existerande styrdokument inom området.

För att säkra och utveckla vatten- och avloppsinfrastrukturen krävs stora investeringar. Stockholm Vatten och Avfall AB står idag för koncernens enskilt största investeringar. Jag delar stadsledningskontorets synpunkt att det är av yttersta vikt att Stockholm Vatten och Avfall AB gör noggranna bedömningar av möjliga prioriteringar både i tiden och mellan olika projekt i syfte att säkerställa att investeringsbudgeten inte överskrids.

Bilaga

1. Förslag till vattentjänstplan 2024-2027 Stockholm stad, dnr. KS 2024/281-1.4
2. Undersökning strategisk miljöbedömning, dnr. KS 2024/281-1.3 (anm. ursprungligen benämnd bilaga 1)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Få kommunala uppgifter är lika viktiga som att leverera dricksvatten och rena avloppsvatten. Vattentjänstplanen ska vid behov uppdateras vart fjärde år och innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Stockholm Vatten och Avfall står i dag för koncernens enskilt största investeringar. Vi vill understryka behovet av att bolaget prioriterar de viktigaste projekten och utövar en strikt kostnadskontroll för att undvika fördyringar. Detta är särskilt viktigt som kommunalt vatten och avlopp finansieras genom VA-taxan, som har höjts kraftigt de senaste åren.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 29 maj 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Särskilt uttalande av Annika Friberg, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Förslag till Vattentjänstplan har tagits fram av Stockholm Vatten och Avfall AB i dialog med berörda nämnder såsom exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden. Förslaget har även varit utställt på samråd.

Vattentjänstplanen behandlar behovet av vatten- och avlopps tjänster (VA) och innehåller följande tre delar:

- Planering för hur VA-anläggningarna ska fungera vid skyfall.
- Kommunens långsiktiga planering för behovet av allmänna vattentjänster.
- Övrig VA-planering för förvaltning och utveckling av den befintliga VA-anläggningen.

VA-planering vid skyfall

Vattentjänstplanen redovisar att det inom Stockholm Vatten och Avfall AB pågår VA-planering för förvaltning och utveckling av den befintliga VA-anläggningen. I samarbete med stadens berörda nämnder planeras insatser inom dagvatten- och recipientområdet. Länsstyrelsen stödjer VA-planeringen för länet genom den regionala vattenförsörjningsplanen.

Staden kommer i och med klimatförändringarna att påverkas av mer frekvent inträffade skyfallshändelser. VA-anläggningen och stadens verksamheter hanteras genom de principer som finns i stadens *Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025*. Inriktningen är att skyfall i första hand ska tas om hand i ytläge och där så är lämpligt styra stora regnmängder runt ett riskobjekt med hjälp av skyfallsleder, fördröja stora regnmängder med hjälp av nedsänkta skyfallsytor och styra stora regnmängder bort från riskobjekt med hjälp av fysiska hinder. Åtgärderna kan kombineras med varandra.

Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar med klimat- och sårbarhetsanalyser som visar på risker vid skyfallshändelser och tar fram åtgärder för att minska påverkan på VA-anläggningen. I många fall ansluter åtgärderna för att skydda VA-anläggningen till åtgärder för att minska risken för skyfallsskador i övrig befintlig och tillkommande bebyggelse. Arbetet med att genomföra åtgärder har påbörjats.

Behovet av allmänna vattentjänster

Med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön ansvarar staden för att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang. I detta syfte upprättas stadens verksamhetsområde för vatten och avlopp. Stockholm Vatten och Avfall AB har uppdraget att inom verksamhetsområdet ordna vatten- och avloppsförsörjning. Den allra största delen av Stockholms stad ingår i verksamhetsområdet.

I västra Stockholm planeras ett nytt bostadsområde (Riddersvik) med cirka 700 bostäder (planerad byggstart tidigast år 2026). Verksamhetsområdet för VA planeras att utökas för att omfatta ytan motsvarande exploateringsområdet. Berörd fastighet, som kommer att omfattas av verksamhetsområde VA, är Hässelby Villastad 1:36. Befintliga vatten- och avloppsledningar finns i anslutning till området.

Områden utanför nuvarande verksamhetsområde är till stor del naturområden med enstaka byggnader som kaféverksamhet, restaurang, föreningslokaler, kolonitradgårdar, båtklubbar samt enstaka bostäder. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer löpande i sin tillsyn möjligheten och behovet för allmän VA-försörjning för sådana områden som ligger utanför nuvarande verksamhetsområde för VA.

Övrig planering för underhåll och utveckling av VA-anläggningen

Planering för den allmänna VA-anläggningen är ett kontinuerligt arbete som pågår inom Stockholm Vatten och Avfall AB, inom Stockholms stad och regionalt. En stor del av Stockholm Vatten och Avfall AB:s planering utgörs av interna handlingsplaner och pågående projekt och redovisas inte i detalj i vattentjänstplanen.

För att möta en växande befolkning och behov av reinvesteringar genomförs programmet Stockholms framtida vattenförsörjning (SFV). Arbetet omfattar renovering av delar av vattenverken och renovering av samtliga dricksvattenreservoarer. Det omfattar också kapacitetsförstärkning i ledningsnät, vattenverk och några reservoarer. I och med genomförandet av SFV-programmet säkras vattenförsörjningen i Stockholm och till anslutna grannkommuner för uppskattningsvis cirka 30 år framåt.

Projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA) innebär att Henriksdals reningsverk utvecklas med ny platseffektiv reningsteknik. Bromma reningsverk stängs och en ny avloppstunnel byggs från Bromma till Sicklaanläggningen. En rad bräddpunkter leds till den nya tunneln vilket förbättrar recipienternas vattenkvalitet. Även utsläpp från Henriksdal till recipienten Saltsjön minskar. Projektet ska vara färdigställt omkring år 2031 och säkerställer avloppsreningen för Stockholm och anslutna grannkommuner för många år framöver.

Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar även efter förnyelseplan för VA-ledningsnätet. Förnyelseplanen beskriver ett nuläge på en övergripande strategisk nivå med generella behov knutna till nuläget. Den utgör underlag till bolagets 5-årsplanering för investeringar vad gäller vatten- och avloppsnetet i Stockholm och Huddinge. I dokumentet finns en nulägesanalys av kapacitet i ledningsnätet utifrån hydrauliska beräkningar samt förslag till investeringsåtgärder för att minimera eller eliminera olika typer av problem såsom kapacitetsförstärkning i ledningsnätet eller kompletterande anordningar som fördröjningsmagasin.

Stockholm Vatten och Avfall ABs åtaganden i arbetet för en god vattenstatus i stadens sjöar och vattendrag följer av stadens lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus och innebär en mängd reningsåtgärder på dagvattennätet.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB beslutade vid sitt sammanträde den 8 februari 2024 följande. Styrelsen beslutade i enlighet med förslaget att

godkänna förslaget till vattentjänstplan för Stockholm samt utredning kring betydande miljöpåverkan.

föreslå kommunfullmäktige i Stockholms stad att anta förslaget till vattentjänstplan 2024-2027 samt undersökning av strategisk miljöbedömning.

föreslå kommunfullmäktige att uppdra åt stadens nämnder och styrelser att följa vattentjänstplanen.

beslutet justeras omedelbart.

Stockholm Vatten AB:s yttrande daterat den 30 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Stockholm Vatten och Avfall har i uppdrag att i samråd med exploateringskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, stadsledningskontoret och trafikkontoret framställa en vattentjänstplan för Stockholm samt utredning kring betydande miljöpåverkan.

Vattentjänstplanen samt utredning om betydande miljöpåverkan ställdes ut för samråd under perioden 2023-09-21 till 2023-11-02. Under samrådet inkom två yttranden. Samtliga remissinstanser tillstyrker vattentjänstplanen och utredningen om betydande miljöpåverkan i sak men framför synpunkter kring tekniska frågor samt att ett planerat exploateringsområde utgår. Förslaget till Vattentjänstplan har därvid justerats.

Granskning av förslaget till Vattentjänstplan och utredning om betydande miljöpåverkan ägde rum under perioden 2023-11-27 till 2023-12-27. Under granskningen inkom ett yttrande, från Länsstyrelsen, utan synpunkter på föreslagen vattentjänstplan, samtliga remissinstanser tillstyrker vattentjänstplanen och utredningen om betydande miljöpåverkan.

Samråd, utställning och granskning av planen har genomförts och inkomna synpunkter har bedömts och beaktats.

Det långsiktiga behovet av allmänna vattentjänster i Stockholm är tillgodosett. Detta eftersom verksamhetsområdet för vatten- och avlopp omfattar nästintill hela ytan för Stockholms stad.

Stockholms stad arbetar med skyfallsfrågor enligt Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025. Hantering och planering av skyfall föreslås därför att fortsatt ske enligt kapitel 2 Skyfall, i Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025.

Arbetet med planen kommer att löpa fram till beslut i Kommunfullmäktige under våren 2024. Den nya vattentjänstplanen är tänkt att träda ikraft 1 juli 2024. Slutlayout och eventuellt tryck genomförs efter att planen vunnit laga kraft, under tredje kvartalet 2024.

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 20 juni 2022 om ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Ändringarna har trätt i kraft den 1 januari 2023. I korthet innebär det följande.

Bestämmelsen i 6 § LAV om kommunens ansvar att ordna allmänna vattentjänster har ändrats för att bli mera flexibel. Kommunen har enligt 6 § LAV en skyldighet att bestämma verksamhetsområde och att tillgodose behovet av vattentjänster inom verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning, om det är så att vattenförsörjning eller avlopp behöver ordnas i ett större sammanhang med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Bestämmelsen har kommit att tolkas så att kommunens skyldighet kvarstår även om va-frågan löses eller kan lösas med godtagbara enskilda va-lösningar. Lagändringen innebär att bedömningen av behovet av allmänna vattentjänster ska bli mera flexibel. Detta ska ske genom att kommunen vid behovsbedömningen ska ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av vattentjänster genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljö.

Vidare har det införts en bestämmelse i LAV om att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen ska också innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Kravet på att det ska finnas en aktuell vattentjänstplan gäller från och med den 1 januari 2024.

Ärendet

Stockholm Vatten och Avfall har uppdrag att framställa en vattentjänstplan för Stockholm som skall beslutas i Stockholms stads kommunfullmäktige. Framtagandet sker i samråd med exploateringskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, stadsledningskontoret och trafikkontoret. Processen innehåller ett antal moment, exempelvis en utredning kring betydande miljöpåverkan samt samråd och utställning av planen för att ge förvaltningar, bolag, organisationer, verksamheter, privatpersoner och andra berörda en möjlighet att komma in med synpunkter.

Den kommande vattentjänstplanen har två huvudområden:

1. En beskrivning av planerad utökning av verksamhetsområdet för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen.
2. En bedömning av hur de allmänna va-anläggningarna skall fungera vid skyfall

Planens längd

Enligt LAV skall planen aktualiseras var fjärde år, men planen skall inkludera en tidshorisont på ca 12 år.

Framtagande

Uppdraget omfattar att ta fram en vattentjänstplan för perioden 2024-2027. Planen skall innehålla information om eventuell utökning av verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen. Planen skall även innehålla en beskrivning av hur den allmänna va-anläggningen påverkas vid skyfall.

Det långsiktiga behovet av allmänna vattentjänster i Stockholm är mycket väl tillgodosett. Detta eftersom verksamhetsområdet för vatten- och avlopp omfattar nästintill hela ytan för Stockholms stad. I samband med t.ex. exploateringar utanför dagens verksamhetsområde kan mindre justeringar av verksamhetsområdet och anslutning till den allmänna va-anläggningen vara aktuell. Miljöförvaltningen utför tillsyn och kontroll vad gäller vatten- och avloppshantering utanför verksamhetsområdet.

Stockholms stad arbetar med skyfallsfrågor enligt Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025. Hantering och planering av skyfall i Stockholms stad föreslås därför att fortsatt ske enligt kapitel 2 Skyfall, i Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025. Stockholm Vatten och Avfall har under 2023 arbetat med klimat- och sårbarhetsanalyser som visar hur den allmänna va-anläggningen påverkas av skyfall. Skyfallsrisker kan minskas genom egna insatser och aktiviteter i Handlingsplanen för klimatanpassning.

I sammanhanget bör påpekas att kravet att vattentjänstplanen skall fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall, inte innebär att kraven på de allmänna anläggningarna har ökat eller skärpts. Lagändringen innebär inte att det ställs högre krav än tidigare på t.ex. dimensioneringen av dagvattenförande ledningar.

Samråd har genomförts med länsstyrelsen, fastighetsägare, organisationer med flera. Förslaget till vattentjänstplan och utredning om betydande miljöpåverkan har även varit utställt för allmänheten och annonserats på stadens digitala anslagstavla.

Tidplan

I samråd med Stadsledningskontoret har beslutats att skjuta på godkännande i KF till våren 2024.

Förberedande arbete	jan 2023 – aug 2023
Godkännande av inriktningsbeslut i Stockholm Vatten ABs styrelse	september 2023
Utställning och samråd	september-okt 2023
Sammanställning av inkomna remissvar och revideringar, justering av förslag till vattentjänstplan	nov 2023

Remissammanställning

Ärendet har initierats av Stockholm Vatten AB och remitterats till stadsledningskontoret och beretts i samråd med Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret menar att föreslagen vattentjänstplan beskriver Stockholm Vatten och Avfalls uppdrag och planer inom VA-området. De lyfter även bolagets viktiga roll i att genomföra skyfallsåtgärder.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Av kommunfullmäktiges budget för 2024 följer att Stockholm Vatten och Avfall AB med fortsatt tydlig miljöprofil ska säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Av budgeten framgår även att avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet. Det är av yttersta vikt att Stockholm Vatten och Avfall AB gör noggranna bedömningar av möjliga prioriteringar i tiden av olika projekt i syfte att säkerställa att investeringsbudgeten inte överskrids. Bolaget ansvarar för koncernens enskilt största investeringar. Stadsledningskontoret vill till detta addera att i ett läge där investeringskostnaderna ökar handlar det inte endast om att prioritera i tid utan även mellan projekt.

Stadsledningskontoret anser att nu föreliggande förslag på ett överskådligt vis beskriver dotterbolagets Stockholm Vatten och Avfall ABs uppdrag och utvecklingsplaner för tillhandahållandet av VA-tjänster. I och med att vattentjänstplanen är föremål för kommunfullmäktiges beslut och därmed är att se som ett åtagande som åvilar hela staden är det klokt att, som bolaget valt, redovisa

stadens samlade arbete avseende skyfall genom att hänvisa till stadens *Handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025*, antagen av kommunfullmäktige den 13 december 2021.

Stadsledningskontoret vill samtidigt framhålla att bolaget är en av stadens viktigaste aktörer när det kommer till samverkan gällande genomförande och planering av skyfallsåtgärder, både när det handlar om att ta om hand vattnet ovan mark och därmed undvika att det belastar ledningsnätet och när det handlar om underjordiska anläggningar. Avgifterna för allmänna vattentjänster kan inte täcka skyfallsåtgärder i särskilt stor omfattning men det är ändå viktigt att bolaget medverkar till att finna lösningar och utforma åtgärder. Inte minst i samband med exploateringsprojekt. I vissa sammanhang kan den mest kostnadseffektiva åtgärden visa sig vara att använda och dimensionera upp ledningsnätet för att även kunna härbärgera skyfallsvatten. När så är fallet eller när det handlar om underjordiska anläggningar är det viktigt att bolaget bistår med sin kompetens och samverkar med berörda nämnder för att åstadkomma goda lösningar och avtalsformer.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att godkänna *Stockholms stads vattentjänstplan 2024- 2027*.